

Begäran om yttrande över Meddelande från kommissionen En ren jord åt alla - En europeisk strategisk långsiktig vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi

Er beteckning: M2019/00116/KI

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Halland är i grunden mycket positiv till kommissionens meddelande. Länsstyrelsen i Halland välkomnar att EU vill vara ledande för globala klimatåtgärder och att kommissionen argumenterar för nettonollutsläpp av koldioxid senast 2050. Länsstyrelsen i Halland vill dock framföra synpunkter på enskilda avsnitt i meddelandet.

Synpunkter från Länsstyrelsen i Halland

Avsnitt 2 – Den europeiska framtidsvisionen

Länsstyrelsen i Halland delar åsikten att vi ska sträva efter att minimera den globala uppvärmningen till 1.5 °C. I enlighet med Parisavtalets rättvisepincip bör EU dessutom ta ett stort ansvar för omställningen till en klimatneutral ekonomi. Till viss del är argumentationen i avsnittet alltför skönmående. Exempelvis hävdas att man i Europa redan lyckats frikoppla växthusgasutsläppen från ekonomisk tillväxt. Påståendet kan ifrågasättas, då utsläppen i praktiken till stor del har exporterats till andra länder. Likaså kan diskuteras huruvida det faktum att andelen förnybar energi ökat från 9 till 17 procent verkligen bevisar att en övergång till ren energi är möjlig och lönsam.

Rent principiellt delar Länsstyrelsen i Halland åsikten att en omställning till en klimatneutral ekonomi ökar EU:s konkurrenskraft. Intentionen att åstadkomma nettonollutsläpp senast 2050 utan att några av EU:s medborgare och regioner missgynnas är lovvärd. Till viss del kan utsatta grupper säkert kompenseras med de stödssystem som kommissionen diskuterar. Samtidigt är det rimligt att de personer som gör störst klimatavtryck idag måste göra såpass stora avkall att de upplever sig missgynnade. På samma sätt är det rimligt att fossilindustrin missgynnas av en omställning till ett fossilfritt samhälle.

Avsnitt 3, strategi 1 – Maximalt utnyttjande av energieffektivitet, inklusive byggnader

Länsstyrelsen i Halland delar kommissionens åsikt att bostäder ska värmas med förnybar energi. Ur ett systemperspektiv finns en stor energieffektiviseringspotential genom att öka

2019-02-14

400-642-2019

användningen av fjärrvärme. I EU-kommissionens ”An EU Strategy on Heating and Cooling” från 2016 framhölls också att värme och kyla står för halva EU:s energianvändning och att mycket av energin slösas bort. Därav menar Länsstyrelsen i Halland att fjärrvärme och ökat tillvaratagande av lågvärdig restvärme bör få tydligare prioritet i EU:s klimatpolitik.

Avsnitt 3, strategi 2 – Största möjliga användning av förnybar energi och el

Å ena sidan innebär en övergång till förnybara energikällor att EU blir mer självförsörjande och att elsystemet blir mer decentraliserat. Å andra sidan innebär en sådan övergång ett ökat beroende av intermittenta energikällor som sol och vind. Därmed är det inte helt självklart att en övergång medför att ”försörjningstryggheten förbättras avsevärt” (s. 9). I Sverige förstärks dessutom denna problematik av stora säsongsmässiga variationer i energiförbrukningen, liksom av att en hög andel av bostäderna värms med hjälp av värmepumpar som har låg verkningsgrad vid kyla.

Avsnitt 3, strategi 3 – Ren, säker och uppkopplad rörlighet

Då transporter står för en stor del av EU:s och Sveriges klimatgasutsläpp är det angeläget att vidta åtgärder inom denna sektor. Det är också riktigt att det finns stor potential för utsläppsreduktioner inom flera olika delar av transportsektorn. För att klara de högt ställda målen bör dock åtgärder för att gynna godstransporter med sjöfart och tåg liksom kollektivtrafik få en tydlig prioritet framför andra åtgärder. Fokus bör således snarare ligga på effektiva och fossilfria transporter än på säkra och uppkopplad rörlighet.

Avsnitt 3, strategi 4 – En konkurrenskraftig industri i EU

I meddelandet diskuteras flera tekniska lösningar som ännu inte är kommersialiserade, exempelvis CCS, CCU, vätgasmotorer, power-to-X och drönare. Generellt sett framgår att mycket utvecklingsarbete kvarstår. I några fall ger meddelandet dock uttryck för en mer naiv och teknikdeterministisk framstegstro, exempelvis påstås att: ”Forskning, utveckling och demonstration kommer att minska kostnaderna för banbrytande teknik avsevärt.” (s. 13) I bästa fall stämmer detta, men det finns också en risk att storskaliga forskningsprojekt kring oprövad teknik blir extremt kostsamma och att önskade resultat inte uppnås. Samtidigt välkomnar Länsstyrelsen i Halland satsningar på CCS och framförallt på bio-CCS, vilket är tekniker som är viktiga för att uppnå negativa växthusgasutsläpp efter 2045.

Avsnitt 3, strategi 5 – Utveckling av smart nätinfrastruktur

Länsstyrelsen i Halland menar att en smart nätinfrastruktur måste inkludera välutbyggda system för fjärrvärme. Därigenom kan lågvärdig restvärme från industrier, kraftverk, avloppsverk och andra verksamheter tillvaratas. Enligt vissa bedömare har restvärme potential att värma motsvarande hela det europeiska fastighetsbeståndet.

Avsnitt 3, strategi 6 – Att ta tillvara bioekonomins fördelar

Länsstyrelsen i Halland delar åsikten att det är angeläget att tillvarata bioekonomins fördelar och att naturliga kolsänkor ska bibehållas och förstärkas. Sannolikt kommer biomassan att bli en alltmer exklusiv resurs framgent. Ur ett energisystemperspektiv är

2019-02-14

400-642-2019

solel dessutom betydligt mera effektivt än grödobaserade biobränslen.¹ Därav bör det påtalas att biomassan i första hand ska användas som livsmedel och som ersättning till olja inom material- och kemiindustrin. Däremot bör restproduktbaserad produktion av biobränslen välkomnas.

Avsnitt 4.1 – Investeringar och finansiering

Länsstyrelsen i Halland delar kommissionens åsikt att miljöbeskattning och system för prissättning bör spela en viktig roll för omställningen till fossilfrihet. För att maximera nyttan med dylika styrmedel bör EU sträva efter att skapa mellanstatliga överenskommelser med regelverk som gäller i stora geografiska områden.

Avsnitt 4.5 – Medborgarnas och de lokala myndigheternas roll

Kommissionen menar att ”konsumenterna har makt att driva omställningen framåt” (s. 23), att omställningen endast kan ”lyckas med medborgare som välkomnar förändringar, engagerar sig och upplever omställningen som något positivt” (s. 23), att personliga ”livsstilsval kan göra verklig skillnad” (s. 23) samt att ”omställningen bör bygga på medborgares och konsumenters makt” (s. 24). I sak är allt detta riktigt, men samtidigt finns en fara i att lägga alltför stort ansvar på enskilda individer. Starka och tydliga styrmedel samt långsiktiga incitament som främjar nödvändiga investeringar är också avgörande för att åstadkomma önskad omställning. Samtidigt ska påtalas att livsstilsförändringar och ändrade konsumtionsvanor kan bidra till ett minskat beroende av ny oprövad teknik.

Länsstyrelsen i Halland vill också påtala att regionala myndigheter har en viktig roll för omställningen till en fossilfri ekonomi. Exempelvis har länsstyrelserna ansvar för att främja, samordna och leda det regionala arbetet med energiomställning och minskad klimatpåverkan. Landsting och regionala energikontor har också viktiga roller i detta arbete.

Ärendets handläggning

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lena Sommestad. Energi- och klimatsamordnare Patrik Ekheimer har varit föredragande. I handläggningen deltog även enhetschef Cecilia Engström.

Lena Sommestad

Patrik Ekheimer

Denna handling har godkänts digitalt och har därför inga nammunderskrifter.

¹ Trafikutskottet, *Fossilfria drivmedel för att minska transportsektorns klimatpåverkan – flytande, gasformiga och elektriska drivmedel inom vägtrafik, sjöfart, luftfart och spårbunden trafik, 2017/18:RFR13* (2018), s. 221.

2019-02-14

400-642-2019

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.